

*De politie Limburg-Noord
besteedt veel aandacht aan de
aanpak van overvalcriminaliteit /
foto: Pallieter de Boer.*

REPORTAGE Aanpak overvalcriminaliteit

‘MAATREGELLEN ZIJN ER INMIDDELS WEL GENOEG’

Bedrijfsleven

Een overval is een zwaar misdrijf, omdat er altijd bedreiging of geweld bij plaatsvindt. Laat een winkeldief vrijwel geruisloos een fles shampoo in zijn tas glijden, een overvaller gaat vaak voor het cashgeld en bemachtigt dat met de nodige agressie: winkelbedienden krijgen een wapen op hun hoofd gericht of worden gekneveld. Toen het aantal overvallen in Nederland begin 2009 fors toenam, werd er in Noord-Limburg direct gezamenlijk actie ondernomen. Met resultaat. Al blijft constante waakzaamheid noodzakelijk.

door Sandra Put

De auteur is werkzaam als journalist bij KEPCOM Creatieve Communicatie.

Het aantal overvallen in Nederland is de laatste jaren flink toegenomen. Was er in de jaren zestig nog sprake van vier overvallen, in 2009 werden er 2900 overvallen gepleegd op woningen en winkels. Ten opzichte van 2008 is dat is een stijging van ruim twintig procent. Ook in de regio Noord-Limburg (Roermond, Weert, Venlo en Venray) werd de stijging waargenomen. Vonden daar in 2005 nog 45 overvallen plaats, in 2009 waren het er al 85, zo blijkt uit de overzichten van de Landelijk Overvalcoördinator

Politie. Landelijk gezien leidde de toename tot de oprichting van de Taskforce Overvallen, die eraan moet bijdragen dat, door samenwerking tussen publieke en private organisaties, de overvalcriminaliteit eind 2010 met minimaal twintig procent is afgenomen ten opzichte van 2008.

In Noord-Limburg besloten in diezelfde periode gemeenten, politie, OM en andere belangrijke partijen als het Hoofd-bedrijfschap Detailhandel (HBD) en de Kamer van Koophandel met een eigen plan van aanpak te komen, in de lijn van de landelijke Taskforce Overvallen. “De forse stijging die we hier eind 2008, begin 2009 zagen, baarde ons grote zorgen”, geeft Ruud Deenen aan.

Hij is namens de politie accountmanager Veiligheid & Bedrijfsleven bij de Regionale Platforms Criminaliteits-beheersing Limburg-Noord & Limburg-Zuid. “Als je de regio’s met de grootstedelijke gebieden weglaat, behaalden we met 66 overvallen in 2008 en 85 in 2009 landelijk gezien een behoorlijk hoge score. Reden om de opsporing van overvallers meer prioriteit te geven. De aanpak van overvallen heeft natuurlijk altijd al hoge prioriteit gehad. Maar als het uit de klauwen begint te lopen, dan moet je er wel nóg meer aandacht aan besteden.”

ENORME IMPACT

Overvallen zijn in absolute aantallen niet de meest voorkomende delicten, maar ze hebben wel een enorme impact, zegt Eugène Baak, parketvoorlichter van het Arrondissementsparket Roermond. “Vooral op het slachtoffer, want een overval gaat bijna altijd gepaard met geweld. Dat kan enorme gevolgen hebben voor degene die het overkomt. Bij elke zitting zien we opnieuw wat het met de slachtoffers doet. Ze zeggen hun baan op, kijken de komende jaren voortdurend over hun schouder en zijn elke dag opnieuw bang. De impact van een overval is niet te onderschatten. Die gaat verder dan het slachtoffer. Deze vorm van criminaliteit heeft ook invloed op de omgeving. Mensen voelen zich een stuk minder veilig.”

‘We hebben auto’s op de kop gezet, iedereen gecontroleerd, gevraagd waar ze vandaan kwamen en naartoe gingen’

Voor de gemeenten, politie en justitie reden genoeg om begin 2009 de handen ineen te slaan om de stijgende overvalcriminaliteit in Noord-Limburg terug te dringen. “In die tijd verschenen ook de eerste publicaties in de plaatselijke media over het fenomeen overval en de hoeveelheid waarmee we inmiddels te maken hadden”, vertelt Deenen. “De korpschef heeft toen gezegd: ‘de maat is vol’. Hij was van mening dat als we niet nog meer prioriteit zouden geven aan de aanpak van overvallen – en die was al hoog – dat de overvalcriminaliteit ons boven het hoofd zou groeien. We hebben op dat moment besloten echt in het offensief te gaan.”

GERICHT SURVEILLEREN

De politie startte onder meer een zogenoemde SGBO op, een Staf Grootchalig Bijzonder Optreden. “Dat is een opzet die dwars door de bestaande politiestructuur heengaat. Normaal gesproken gebruik je die alleen bij calamiteiten, rampen of grootschalige evenementen”, legt Deenen uit. “In het overleg vindt afstemming plaats tussen opsporing, handhaving, informatieanalyse, preventie en voorlichting. We hebben vanuit die SGBO-structuur onder meer zogeheten crimecontroles kunnen houden. Dat zijn grote verkeerscontroles gericht op overvallers, want ook criminelen verplaatsen zich. We hebben auto’s op de kop gezet, iedereen gecontroleerd, gevraagd waar ze vandaan kwamen en naartoe gingen. Op die manier krijg je veel nuttige informatie tot je beschikking.”

Ook zette de politie binnen het SGBO in op het aanwezig zijn ‘op de juiste plek op het juiste moment’. “We hebben bijvoorbeeld gesurveilleerd bij het openen en sluiten van winkels en we hebben samen met het Hoofdbedrijfschap

Detailhandel en de Kamer van Koophandel vier voorlichtings-bijeenkomsten georganiseerd waar ondernemers te horen kregen hoe ze het de overvaller moeilijk kunnen maken. Dat ligt allemaal in de preventieve aanpak, maar we hebben toen ook gezegd: we gaan de overvallers echt pakken, repressief.”

Deenen geeft aan dat de politie Limburg-Noord flink is gaan investeren in de opsporing. “Dat is een hele stap geweest, want als je meer aandacht aan overvallen schenkt, betekent dit dat er andere zaken, die ook een hoge prioriteit hebben, blijven liggen. In overleg met het Openbaar Ministerie hebben we in 2009 vier maanden lang onze opsporingscapaciteit voor bijna honderd procent gericht op overvallen. Met resultaat, want het heeft ertoe geleid dat met name in Roermond honderd procent van de overvallen werd opgelost. Dat is ongekend. Helaas kun je zoiets niet lang volhouden, want het is een ingrijpende keuze die je maakt. Een geval van huiselijk geweld of mishandeling laat je op zo'n moment wel liggen. Bovendien zien we dat criminelen zich steeds beter gaan voorbereiden op een overval, waardoor opsporing moeilijker wordt.”

FORSE STRAFFEN

Het Openbaar Ministerie, dat formeel het politieonderzoek leidt, is eveneens meer prioriteit gaan geven aan overvallen. “Op het moment dat de overvallers bij ons binnen zijn, zorgen wij ervoor dat het laatste traject goed overkomt bij het publiek”, vertelt parketvoorlichter Baak. Om die reden besloot het OM vorig jaar twee megazittingen te organiseren. Eentje met een groep verdachten geconcentreerd op Venlo en eentje met een groep verdachten geconcentreerd op Roermond. “Daarmee hebben we bewust breed uitgepakt in de media”, zegt Baak. “Overdreven gezegd, hebben we de pers elke dag

opnieuw de zittingszaal ingejaagd. Dat heeft ervoor gezorgd dat het resultaat goed is overgekomen. Het is hier in Noord-Limburg inmiddels heel duidelijk dat een overval fors wordt bestraft.”

Zo kregen verschillende overvallers in 2009 tot zes jaar celstraf. Recentelijk kregen een 21- en 24-jarige nog de eis van vijfenhalf jaar onvoorwaardelijke celstraf opgelegd. “Bij elke zaak zorg ik ervoor dat er twee of drie persberichten de deur uitgaan”, vertelt Baak. “Op die manier blijft het in het nieuws. Dat is belangrijk, want dit soort berichtgeving waarschuwt anderen die een criminele carrière willen beginnen, maar scheidt ook vertrouwen bij winkeliers en omwonenden. Het OM wil zichtbaar zijn bij dit soort criminaliteit, juist omdat het zoveel impact heeft op het veiligheidsgevoel van de burgers.”

‘Op het moment dat wij ons meer gingen richten op de aanpak van overvallen, hebben we letterlijk een journalist in huis gehaald’

De bijzondere band die in Limburg tussen de politie en de media is ontstaan, is volgens Deenen te danken aan het scheppen van vertrouwen over en weer. “Je hoort vaak dat politie/justitie en de pers niet samengaan, daarom hebben wij op het moment dat wij ons meer gingen richten op de aanpak van overvallen, een bijzondere stap gezet: we hebben letterlijk een journalist in huis gehaald. Die mocht bij alle soorten overleg aanwezig zijn en wist daardoor precies wat

de politie deed en waar we het over hadden. De kracht hiervan is dat op een objectieve wijze van binnenuit wordt beschreven hoe de politie de problematiek aanpakt. Deze transparante manier van werken levert meer geloofwaardigheid op, waarbij er tevens kritisch wordt geoordeeld.”

Deenen wijst op het feit dat in andere regio's een overval meestal breed uitgemeten op de voorpagina staat, maar wanneer een paar dagen later de overvallers zijn opgepakt, wordt dit gemeld in een klein berichtje ergens onopvallend achter in de krant. “Juist die laatste mededeling is zo belangrijk”, zegt hij. “Doordat de journalist waar wij mee samenwerken, inzicht heeft in de manier van werken van de politie, krijgt de oplossing van de zaak ook echte nieuwswaarde.”

VOORBEREID

Voor de Noord-Limburgse gemeenten is bij de inmiddels succesvol gebleken gezamenlijke aanpak tevens een belangrijke rol weggelegd. In Roermond was met vijftien overvallen in 2008 en 29 in 2009 zoveel onrust ontstaan, dat de gemeente alles op alles zette om de criminaliteit een halt toe te roepen. Zo zijn onder meer tweehonderd ondernemers en hun personeel getraind in het voorkomen van overvallen. Daarnaast worden particuliere beveiligers ingehuurd om samen met de politie gericht te surveilleren bij winkels en worden de overvalcijfers wekelijks bekeken, ook op wijkniveau. “Wij proberen samen met de veiligheidspartners en winkeliers kwaadwillenden op verschillende manieren duidelijk te maken dat we voorbereidingen hebben getroffen en alert zijn”, zegt Koos Geurts, coördinator Integraal Veiligheidsbeleid van de gemeente Roermond. “We doen er alles aan om overvallen te voorkomen. Wanneer er toch een overval plaatsheeft, weten winkeliers wat ze moeten

doen om de impact voor hun personeel zo minimaal te laten zijn en om de opsporing een optimale kans te bieden. Dat kan door bijvoorbeeld rustig te handelen en goed op bijzonderheden te letten. Overigens bezoekt de gemeente de overvallen winkels eveneens voor nazorg. Het tegengaan van herhaling krijgt daarbij ook aandacht.”

‘Wij kunnen wel allemaal maatregelen bedenken, maar het zijn uiteindelijk de ondernemers die zelf de verantwoordelijkheid moeten nemen’

Het verstrekken van de juiste informatie is volgens Geurts een van de belangrijkste taken van de gemeente in de gezamenlijke aanpak. “Wij kunnen wel met elkaar allemaal maatregelen bedenken, maar het zijn uiteindelijk de ondernemers die zelf de verantwoordelijkheid moeten nemen. Door aan te geven wat de veiligheidspartners doen en op het belang te wijzen van preventie, motiveren we dat ondernemers de maatregelen ook daadwerkelijk doorvoeren. We wijzen ze daarbij op de mogelijkheden van beveiligingsscans en subsidies. Samen met de politie hebben we hiervoor de flyer ‘Voorkoming overvallen’ ontwikkeld die inmiddels regionaal is overgenomen. Als we vervolgens zien dat ondernemers besluiten een kluis met een tijdslot te nemen en het afstorten van geld op een veilige manier regelen, dan hebben we er met elkaar voor gezorgd dat het de overvaller moeilijk wordt gemaakt.” Om de ondernemers zo goed mogelijk te informeren heeft de gemeente Roermond vorig jaar een speciale medewerker aangesteld die langs de winkels gaat met

preventieadviezen. “Want een persoonlijk gesprek werkt het best”, zegt Geurts. Inmiddels heeft Roermond ook een toezegging van het ministerie van Economische Zaken om een winkelstraatmanager in te huren. Net op tijd, want de subsidieregeling is onlangs stopgezet. “De straatmanager is straks permanent in de winkelgebieden van Roermond aanwezig en zal veel meer contact hebben met de ondernemers en de ondernemersverenigingen over veiligheids- en leefbaarheidszaken. In andere gemeenten wordt overigens ook actie volop ondernomen. Dat bleek wel tijdens een regionaal bestuurlijke bijeenkomst in Roermond. Daar hebben we alle ideeën over de aanpak van overvallen met elkaar uitgewisseld.”

PERSOONLIJK GESPREK

Ruud Deenen zou het liefst zien dat ook wijkagenten de supermarkten, snackbars en benzinestations bezoeken voor een persoonlijk gesprek. “De maatregelen die we inmiddels bedacht hebben, zijn allemaal goed. Daarom moeten we niet nog meer nieuwe dingen bedenken, maar er vooral voor zorgen dat de ondernemer er ook daadwerkelijk mee aan de slag gaat. Dat kan met stimuleringsregelingen, want het gaat vaak toch om geld. Daarnaast moeten we het gedrag van de ondernemer zien te beïnvloeden. Dat kan alleen als je hem benadert op zijn eigen werkplek.”

horen dat dit via internet kan. Dat is echt de doodsteek. Wij willen verbinding maken, maar creëren juist afstand. Waarom nemen we een aangifte niet ter plaatse op? Dan maken we direct een aantal slagen: er is een agent in de wijk, je maakt een praatje over wat er is gebeurd en wat de ondernemers er zelf tegen kunnen doen. Nu laten we het moment van beïnvloeding volledig liggen. Dat is niet slim. Juist wanneer je publiek-privaat wilt samenwerken, zijn die verbinding en constante waakzaamheid belangrijk.” <<

ONDERZOEK FIJNAUT NAAR OVERVALLEN

De landelijke Taskforce Overvallen heeft de Nederlandse criminoloog en hoogleraar Rechtsvergelijking Cyrille Fijnaut gevraagd een onderzoek te doen naar het fenomeen overvallen. Het onderzoek richt zich op de ontwikkeling van overvallen en de beleidsreacties daarop in de afgelopen tien jaar en naar de potentieel succesvolle manieren om overvallen aan te pakken. Het rapport van Fijnaut bevindt zich momenteel in de afrondingsfase. Met het onderzoek hoopt de Taskforce Overvallen wetenschappelijk onderbouwde en praktisch bruikbare verbetervoorstellen te kunnen formuleren voor de aanpak van de toenemende overvalcriminaliteit in Nederland.

‘Waarom nemen we een aangifte niet ter plaatse op?’

Volgens Deenen is op dit moment het contact tussen ondernemer en politie vaak niet effectief. “De winkelier belt naar de politie dat hij aangifte wil doen en krijgt te